

DEMÉNY PÉTER

NEM KÖPÖK A SÍROTKRA

Schillinger Gyöngyvér: *Rohadjon meg az összes*

■ „Egy olyan világban, ahol az élvezetek a játékboltból valók, a fájdalmak sem lehetnek a vasüzletből” – írta a 19. században született argentin író és filozófus, Macedonio Fernandez. Ez jutott eszembe, miközben Schillinger Gyöngyvér könyvét olvastam. Itt senki nem szeret senkit, mindenkinek csak hiányzik a szeretet, mindenki kétségbeesetten igyekszik szeretve lenni, ezért azonban nem hajlandó semmit áldozni: talán a kétségbeesett hiány pótolja az igazi szerelmet.

„Kigombolja az övét, néhányat ránt a farkán, ráélvez a hasára. Az orgazmus pillanatában arra gondol, hogy ez mégiscsak szerelem.” (145.) Olga és Balázs között történik mindez: Balázs egy ügyvédi iroda főnöke, Olga a titkárnő. És természetesen egyáltalán nem „mégiscsak”, és még kevésbé „szerelem”. Mindketten kiürült kapcsolatokban élnek, Balázs házasságban, Olga közvetlenül előtte, de még az sem biztos, hogy ezek valóban kiürültek, hogy igazán „tele” lettek volna valaha.

Működésképtelen családokból nehezen kerül ki olyan gyermek, aki szeretni tud: borzalmas igazság, de a szeretetet is tanulni kell, nem úgy történik, mint a romantikus regényekben, hogy egyszercsak belénk tapad, mint Ámor nyíla. A szerelem történhetik így, de a kitartás, a gondoskodás, a szolidaritás, egymás megértése, mindaz tehát, ami a folyamatot, a tartósságot, a szeretetet alakítja, az másként formálódik, tanulni kell. Akit nem szerettek, az nem tud szeretni.

Kalligram, Bp., 2024.

A könyv szereplői sem tudnak. A regény elején Balázs hagyatéki tárgyalásra indul. Az anyjuk egy szörnyeteg volt, de minden szörnyeteg magához ránt valakit, aki aztán képtelen szabadulni tőle. A *Rohadjon meg az összes*-ben Karesz az a fivér, aki nem tud szabadulni. Illetve Balázs sem tud, de ő mégiscsak elszakad. A hagyatéki tárgyalás kudarcba fullad, utána sem béke jön, hanem a feldolgozás képtelensége.

Üresség, gyűlölet, alkoholizmus, magány. Egyik sem végzetes, csak annyira, hogy az ember ne értse, ugyan miért is él. Manszúr, Balázs gyerekkori barátja, alkoholizmusba menekül. Próbál jó ember lenni, de az is feladat, hitelenség kérdése, kapkodva nem lehet csinálni. Schillingernél nagyon kevés a fény.

„Amit valónak hittem, nem volt talán sehol? / Mély álom ringatott el, csak nem tudom, mikor.” A 170. oldalon hál’ istennek jelöletlenül idézett Walter von der Vogelweide egy nagyanyai mondat, amitől a nagybácsi a szemét forgatja. A melankólia is hamis, egyfajta Duna tévés sóhajtozás valami menny felé, amelyről mindenki tudja, hogy nem létezik.

Jó regény ez, a világirodalomból talán Sally Rooney, a magyarból talán Nagy Gerzson atmoszférája. A mondatok rövidek, nem ítéleznek, hanem mesélnek. A mesélésnek nem bája van, hanem monoton ereje: magába ránt, nem enged el. A történet ki van szakítva egy egészből, még hozzá úgy, hogy az olvasó érzi, az egész sem vigasztal

lóbb semmivel. A szerkezet ugyanezt a monotonitást erősíti, a fejezetek számozottak, minden folytatódik, de semmi sem megy tovább.

„Alapos változások után minden úgy marad” – olvassuk a könyv egyik mottóját Kukorelly Endrétől; a másikat, szintén tőle, hogy ti. „Semmi változás, mégis minden megváltozik... abban az egy pillanatban”, talán úgy értelmezhetjük, hogy az ember abban a pillanatban érti meg, hogy semmi nem fog megváltozni.

A 200 oldalnál is vékonyabb regény tudja a terjedelmét: éppen annyit mesél, amennyiből kiderülnek a viszonyok, de az is, hogy semmi nem fog megváltozni.

„Jucika hívja, most már egyáltalán nem veszi fel neki a telefont, egyszerűen elfárad, ha vele beszél. Édesanyád így meg úgy. Béküljete ki. Istennél vannak a halálból kivezető utak. Addig béküljete ki, amíg lehet. Újra együtt lehettek a paradicsomban. Ezen majdnem elröhögte magát, de közben a sírás szorongatta a torkát. Azt azért mégsem kellene. Mit nem kellene? Együtt lenni a paradicsomban.” (196.) Nincs az a hely, ahol a szüleinket szeretni tudjuk, mert nem tudjuk megbocsátani nekik, hogy ők sem szerettek.

Boris Vian még hitt a felháborító gesztusokban. Itt már senki fel sem háborodik.

